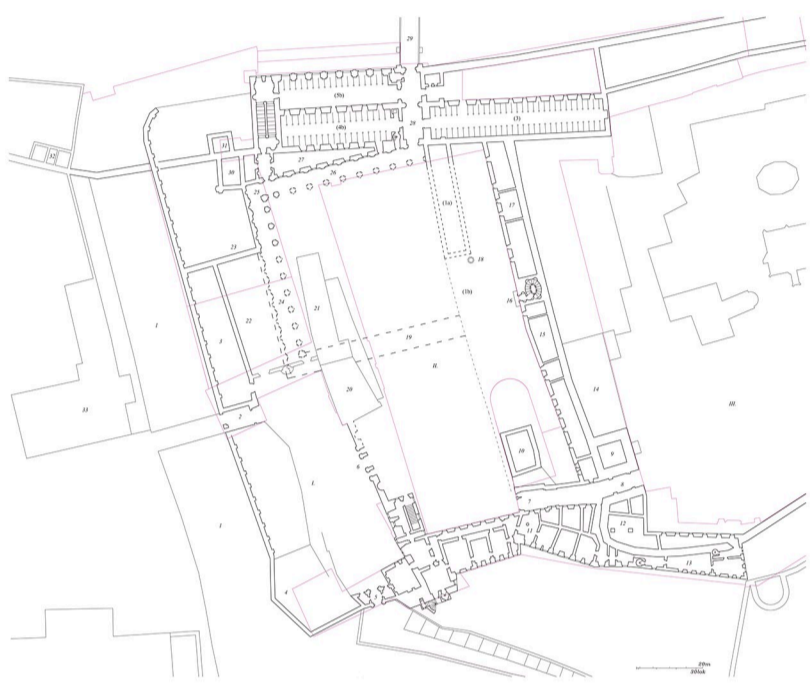

Pražský hrad Rudolfa II. – Valdštejnův vzor

Císař a český král Rudolf II. (vládl 1576–1611) byl jediným panovníkem mezi habsburskými císaři, který trvale sídlil na Pražském hradě. Během tří desetiletí (1583–1612) v něm jako velký milovník umění vytvořil jednu z největších sbírek malířství v tehdejší Evropě a učinil Prahu centrem umění. Pro shromáždění kolekce vybudoval areál s několika velkolepými galeriemi, obklopujícími dnešní II. hradní nádvoří. První z těchto velkých galerií byl Španělský sál, dnešní Rudolfova galerie, stavěná patrně podle návrhu florentského architekta Giovanniho Gargioliho v letech 1586–1597 na severní straně hradu. Jelikož císařský apartmán byl na jižní straně nádvoří, v roce 1602 mezi ním a galerií vyrostlo chodbovitě spojovací křídlo, obsahující další dvě galerie. Byly umístěny nad sebou, přičemž dolní z nich, zvaná kunstkomoara, obsahovala rozmanité přírodní i umělecké sbírky. Byly v ní také astronomické přístroje, vynášené odtud k měření na terasu Matematické věže, stojící uprostřed křídla. Kolem roku 1600 se také začala chystat stavba nového Španělského sálu, což byla velkolepá galerie o výšce dvou podlaží, dělená řadou sloupů a uvnitř bohatě dekorovaná štukem. V ní byly umístěny vynikající sochařské práce Adriaena de Vriese a Giovanniho Battisty Quadriho.

Specifičností těchto galerií bylo to, že byly umístěny nad neměně velkolepě vybudovanými stájemi, kde byla umístěna císařova sbírka ušlechtilých koní. Císařův host tak měl možnost obdivovat v několika etážích paláce nashromážděné poklady. Později stejnou trasu vykonával i mladý Albrecht z Valdštejna, nejméně zřejmě asi po Bílé hoře, kdy mu mohl být zasvěceným průvodcem jeho příbuzný Adam z Valdštejna, bývalý Rudolfův nejvyšší štolmistr. Valdštejn se pro pražskou císařskou architekturu nadchnul a nechal se jí inspirovat jak v konceptech svých staveb, tak i v jednotlivých detailech. Byla to idea monumentálních stájí, dvoupodlažních galerií, či forma nového Španělského sálu (tedy galerie), který nechal transformovat do hlavního vstupního sálu malostranského paláce. V bočních stěnách zahradní loggie se také odrazilo průčelí Matematické věže a původně dokonce po vzoru této věže Valdštejn plánoval zřízení altánu, napojeného na jeho Astrologickou chodbu.

2

1/ Matyášova brána. [foto TR]

2/ Přizemí západní části hradu s rezidencí Rudolfa II. kolem roku 1611, rekonstrukce. [kresba PU]

I.–III.: dnešní první až třetí nádvoří

- 1a stáje na bývalém valu
- 1b druhé stáje na valu
- 3 Španělské stáje
- 4a–4b jižní a severní část stájí pod novým Španělským sálem
- 1 první příkop
- 2 první brána
- 3 zbrojnice
- 4 bašta
- 5 brána ze Zámeckých schodů
- 6 tzv. Matyášova brána
- 7 třetí brána
- 8 čtvrtá brána
- 9 Bílá věž
- 10 stará berně
- 11 palác
- 12 Lví dvorek
- 13 křídlo letních pokojů
- 14 bývalý Rumpfův dům
- 15 střední křídlo
- 16 schodiště středního křídla
- 17 sedlovna
- 18 studna mezi stájemi
- 19 hypotetická dělicí arkáda nádvoří
- 20 dům severně od Matyášovy brány
- 21 objekt na bývalém druhém valu
- 22 předpokládaná nová zbrojnice zeď k zbrojnici
- 23 plánovaná arkáda
- 24 realizovaná arkáda
- 26 plánovaná arkáda
- 27 klínová chodba
- 28 průjezd na most
- 29 Prašný most
- 30 byt sochaře a studio (?)
- 31 stará hradební věž
- 32 letohrádek arcibiskupského paláce
- 33 arcibiskupský palác.

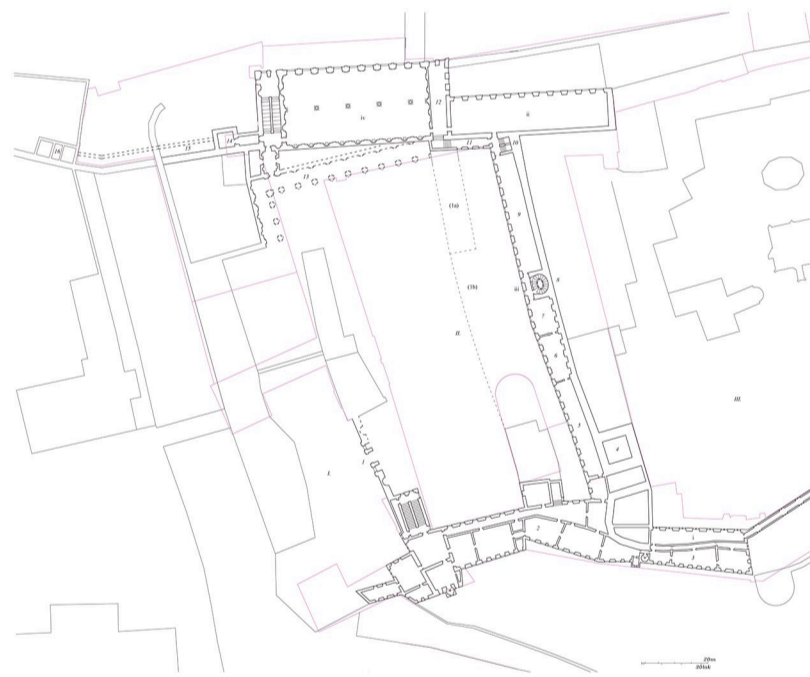
Fialově obrys dnešní situace.

3/ První patro západní části hradu s rezidencí Rudolfa II. kolem roku 1611, rekonstrukce. [kresba PU]

I.–III.: dnešní první až třetí nádvoří

- I první galerie v letních pokojích
- II první Španělský sál
- III kunstkomoara
- IV nový Španělský sál
- 1 stáje na bývalém valu
- 1 tzv. Matyášova brána
- 2 palác
- 3 letní pokoje
- 4 Bílá věž
- 5–7 přední kunstkomoara
- 8 šnekové schodiště Matematické věže
- 9 zadní kunstkomoara
- 10 schodiště v Španělského sálu
- 11 spojovací chodba
- 12 předšší
- 13 nerealizovaná arkáda
- 14 hradební věž,
- 15 plánovaná chodba
- 16 letohrádek arcibiskupského paláce.

Fialově obrys dnešní situace.

3

Valdštejnovi architekti tak byli nuceni přebírat vzory, na které jim vévoda ukázal. Zacházeli s nimi však velmi kreativně. Motivy, které se mohly na Pražském hradě ztráct, dokázali zdůraznit a zmonumentalizovat. Klíčové také bylo, že zatímco Rudolfa zajímaly především sbírky umění a architektura byl pro něho spíše jen prostředek, jakým pro své kolekce vybudovat vhodné prostředí, pro Valdštejna bylo stavitelství hlavním prostředkem reprezentace.

Zatímco tak Rudolfovi nástupci, císař Matyáš a Ferdinand II. žádný velký zájem o umění a architekturu neprojevovali, je to Albrecht z Valdštejna, kdo byl v tomto smyslu pravým Rudolfovým dědicem a následovníkem. Na tento svůj vzor přitom dokázal navázat obdivuhodným způsobem, takže pozdější návštěvníci Prahy byli spíše ohromeni právě jeho malostranským palácem, než bývalým palácem Rudolfa II.

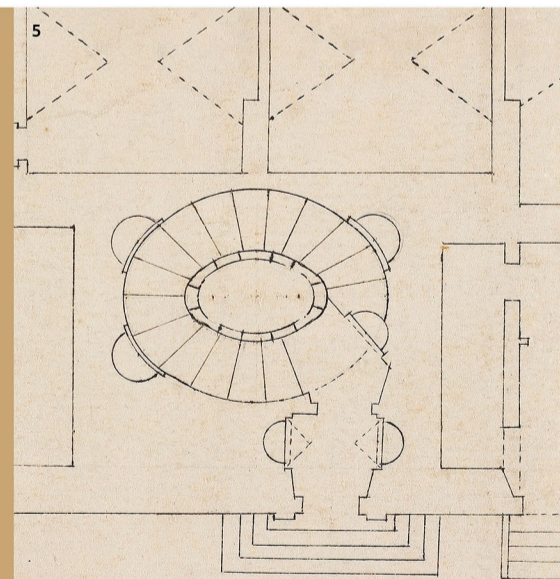
4/ Španělský sál, dnešní stav. [© Správa Pražského hradu, foto Jan Glöc]

5/ Schodiště v Matematické věži, detail z plánu přizemí z poloviny 18. století. [Archiv Pražského hradu, Stará plánová sbírka, sign. 157/2]

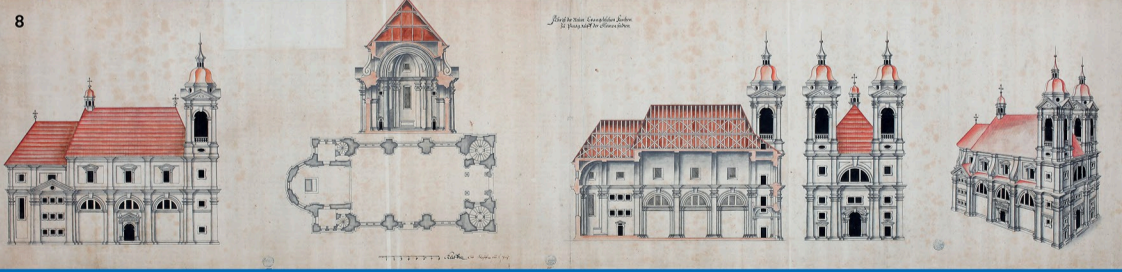
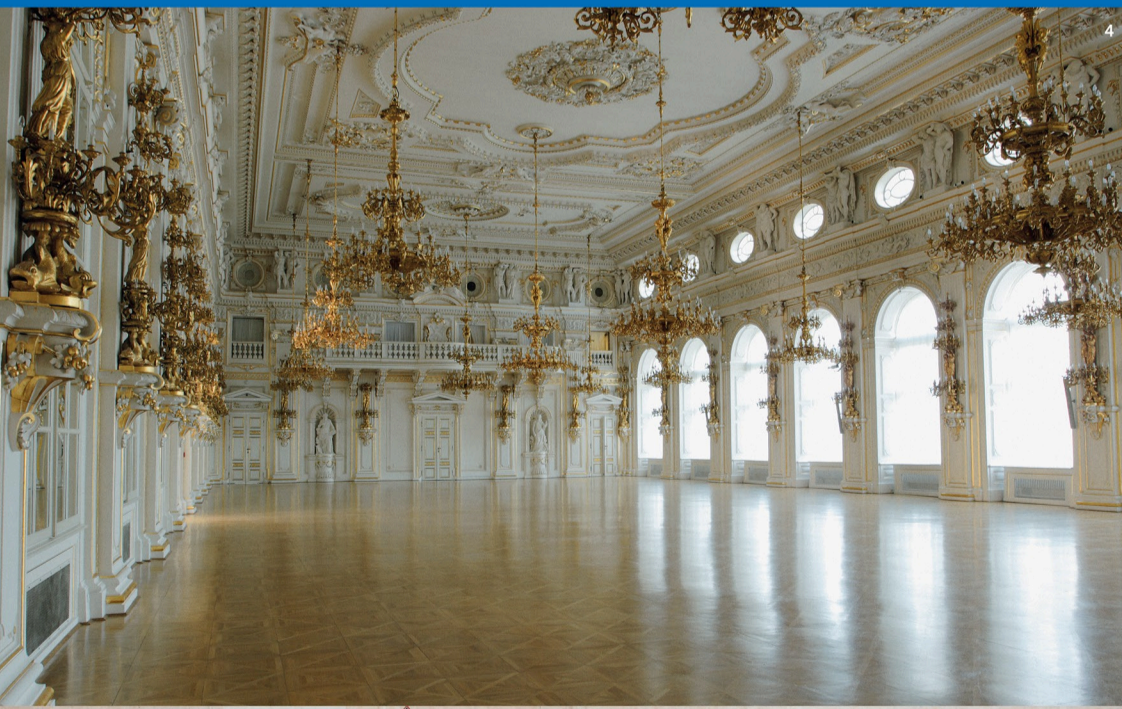
6/ Matematická věž. Giuseppe Mattei, 1638. [NA Praha, SM S 21/4, k. 2098]

7/ Portál v západní stěně severního dílu stájí pod Španělským sálem. [© Správa Pražského hradu, foto Jan Glöc]

8/ Praha, bývalý kostel Nejsvětější Trojice na Malé Straně, dnes Panny Marie Vítězné. Giovanni Maria Filippi (přips.), návrh, kolem 1611. [Muzeum hl. města Prahy, inv. č. H 008.855]

7

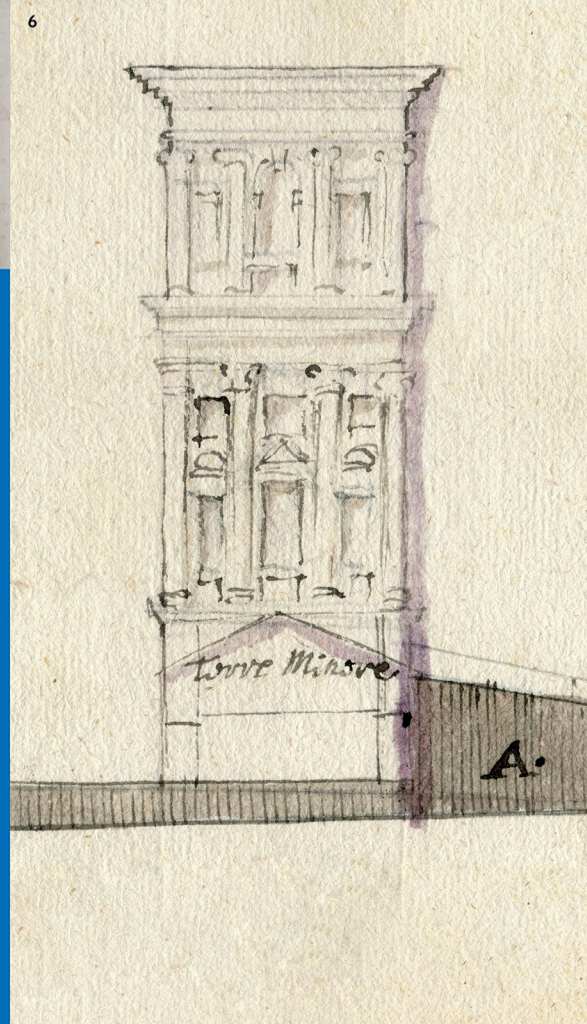
8

Valdštejnův
Lvi ve službách
císařů

Po stopách
šlechtických rodů
2020

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

6